

Byråkratisk verksamhetsstyrning

I DETTA NUMMER AV SPT beskrivs den *Modell för verksamhetsindelning 2011*, som Svenska kyrkans redovisningskommitté (KRED) i Kyrkans Hus nu – utan egentligt mandat från kyrkomöte eller kyrkostyrelse – bestämt ska användas i alla församlingar för redovisning av vad de anställda gör med sin arbetstid. Grundidén är att man vill få ett bättre grepp om vad församlingen använder sina pengar till, så att verksamheten kan styras. Det är oklart varför denna församlingsledande uppgift måste regleras uppifrån ett kontor i Uppsala.

Det är naturligtvis viktigt att kunna särredovisa kostnaderna för det som alla skattebetalare i Sverige betalar till: begravningsverksamheten, och kostnaderna för kyrkans egen verksamhet, som bärs enbart av hennes medlemmar. Men även inom den rent kyrkliga verksamheten behöver man veta vad pengarna faktiskt används till, bland annat för att kunna prioritera det viktigaste. Därför ska nu varje anställd rapportera hur många minuter och timmar av varje dag som har lagts på de fyra verksamheter som Kyrkoordningen beskriver som en församlings »grundläggande uppgifter»: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Redovisningsblanketten delar upp dem i tolv olika sorters verksamhet – det är som gjort för att lägga in i databasens kalkylark,

räkna procent och göra diagram på, och sedan korrelera med en logisk kontoplan och budgetplanering. Byråkratens dröm.

Problemet som varje församlingsarbetare – och erfaren förtroendevald – genast inser är bara att de fyra huvuduppgifterna inte är separata arbetstyper eller mål. De kan inte användas för att dela upp kyrkans komplexa liv och arbete i en rad klart åtskiljbara typer av verksamhet, som sedan kan tilldelas budgetutrymme. En vanlig högmässa, en körövning, en träff med juniorerna eller ett dopsamtal kan innehålla element av flera grunduppgifter. Församlingens uppgift, liv och arbete är en helhet, på vilken man kan lägga de fyra nämnda perspektiven, när man funderar tillsammans på sina mål och sin arbetsfördelning. Att försöka dela upp händelsen/insatsen/arbetet i så och så många minuter och timmar på en rad icke sakligt åtskiljbara kategorier är helt enkelt inte klokt.

När man får veta att de modellansvariga ekonomerna i Kyrkans Hus inte ens har samrått med medarbetare närmare kyrkans sammansatta vardagsarbete eller brytt sig om remissarbete med verkliga församlingar, bekräftar det intrycket av en övertro på ekonomistyrning som instrument att analysera och förbättra kyrkans arbete i Sverige. Kyrkomusikens osynliggörande och anvisningarna om vad t.ex. uppgiften »mission» består i avslöjar en okunnighet om hur kyrkans vardag och de anställdas arbete faktiskt ser ut, som gör projektet föga meningsfullt. Hur ska så inadekvata analyskategorier och

otydliga resultat kunna användas till något förnuftigt? Det förmerar de församlingsanställdas arbete utan att förbättra det.

Fallet Hermansson i Visby

Den gotländska turbulens som berördes i ledaren »Konformismens intolerans» (SPT 2/2012) har fått sitt efterspel. Domprosten Hermanssons ihärdiga agerande för att sätta stämpeln »kvinnoprästmotståndare» på en av stiftet inbjuden föredragshållare för gotlandsprästerna ledde till att han blev anmäld till domkapitlet. Det han anmäldes för kan på vanlig svenska sammanfattas med ordet vuxenmobbing, och domkapitlet ombads undersöka om inte domprosten därigenom i avsevärd grad skadat det anseende en präst bör ha (KO 31 kap., 12 §).

I sitt beslut skriver domkapitlet att Hermansson inte får någon erinran eller påföljd enligt KO, men fortsätter: »Grund finns dock för fortsatta samtal mellan biskopen i dennes uppgift som pastor pastorum och Mats Hermansson ».

Vilken är då grunden för att domprosten måste komma till samtal med biskopen? Underlag för beslutet är en klar och välskrivna utredning och bedömning av vad som förevarit, och av den framgår att Hermansson flera gånger offentligt karakteriserat föredragshållaren som kvinnoprästmotståndare. Om detta skriver domkapitlet: »Domkapitlet konstaterar att benämningen 'kvinnoprästmotståndare' i såväl samhällsdebatt som inomkyrklig

debatt i allmänhet har kommit att användas som en nedsättande beteckning. Att utan stöd i vad en präst i Svenska kyrkan sagt eller skrivit påstå att denne skulle ha uttryckt sig vara avvisande till den av kyrkomötet antagna ordningen med kvinnliga präster får mot denna bakgrund anses vara ett agerande som är ägnat att utsätta prästen för andras missaktning.»

Domprosten har upprepade gånger påstått att den misshaglige föredragshållaren i oktober 2011 skulle sagt eller antytt något som klargjorde att han är kvinnoprästmotståndare. Efter att ha kontrollerat denna uppgift med två präster i domkapitlet som varit närvarande vid föredraget, indikerar kapitlet att påståendet är »utan stöd», eller på vanlig svenska, att domprosten inte talat sanning. Han har alltså aktivt och utan fog försökt svärta ner en kollega. Detta är grund för att kalla honom till samtal med biskopen.

Att då som *Kyrkans Tidning* hävda, både den 17 och 23 februari, att domkapitlet »friat» Hermansson är i bästa fall en halvsanning. »Domkapitlet klandrar Hermansson» hade varit en mer sanningsenlig rubrik.

Saken har dock tagit en ny vändning, när biskop Fast i KT-intervjun den 23 februari försäkrar att det inte ligger någon förstulen kritik av Hermansson bakom beslutsformuleringen »Grund finns dock...», och att skrivningen om att »utan stöd» kalla någon för »kvinnoprästmotståndare» är nedsättande inte är riktad mot Hermanssons agerande i det aktuella fallet. När den

första häpnaden har lagt sig över diskrepansen mellan domkapitlets klara bedömning och beslut å ena sidan och biskopens efterhandstolkning av det å den andra, får man konstatera att vi här har en ny variant av kyrklig myndighetsutövning. Ett domkapitelsbeslut har – hur klart det än kan synes – inte det innehåll det verkar ha och gäller inte förrän stiftets biskop (kanske även andra domkapitelsledamöter?) har gett sin egen tolkning av dess för vanliga läsare fördolda mening. Detta ökar inte precis rättssäkerheten i tillsynsärenden.